

«Наш похід триває вже довго.
Та ми не покинемо Французьке королівство,
поки не доведемо цю війну до кінця...»

Едвард III, Кале, 1346 р.

«Усе, що можна було з'їсти, спожили,
залишилася хіба що людська плоть».

Жан де В'єнн, Кале, 1347 р.

ПРОЛОГ

ЛИПЕНЬ 1345 РОКУ

С падали сутінки, коли Капітан випірнув із поріділого натовпу на Мосту Міняйл і прослизнув між двома крамничними ятками у вузький прохід поміж рядами до краю моста¹.

Він сперся на поруччя й озирнувся навколо. *Париж*. Ліворуч від нього в останніх променях призахідного сонця купався острів Сіте, на якому красувалися королівський палац, Сен-Шапель і собор Нотр-Дам. Праворуч сонце осяювало розлогий краєвид міста — величезну, клекотливу столицю з тисячами будинків, крамниць і церков, які купчилися в старих оборонних мурах.

Внизу текла Сена. Там, де ріка проскакувала крізь вузькі арки моста, неслися й вирували води. Бурунилася густа коричнювата піна. Від міського відстійника, звідки вихлюпувалися нечистоти вище за течією річки,

¹ У Середні віки мости в європейських містах часто забудовували житловими будівлями, крамницями, ремісницькими майстернями. Не став винятком і знаменитий паризький Міст Міняйл, вперше зведений у IX ст. Майже півтори сотні будинків і понад сотню крамниць зробили його фінансовим і діловим центром Парижа. Забудова на цьому мосту зникла лише в 1788 році. — Тут і далі примітки перекладача, якщо не зазначено інше.

несло смородом, який насичував повітря літнього вечора. Капітан затулив ніс рукавом, бо міг дихати тільки так. Він рахував подихи, наче перебирав вервицю. Над цілим містом розкотився вечірній дзвін.

— Отже, він мертвий. — Він почув настільки знайомий голос, що навіть не обернувся. А коли забрав від обличчя рукав, то впізнав і подих. Важкий від м'яса, що гнило поміж жовтими зубами.

— Принаймні так було, коли я звідти накивав, — відказав Капітан. — Навряд чи виживе той, у кого мізки порскнули з вух.

Він досі дивився на річку. Тиждень тому, іншого вечора в іншому місті, він бачив, як юрба забила до смерті й розтоптала Якоба ван Артевелде — фламандського самодержця, майстра політичних інтриг, королівського приятеля й лицемірного крутія на прізвисько Гентський пивовар.

— Як ти виплутався?

Нарешті Капітан розвернувся й глянув на співрозмовника. Той був на цілу голову вищий за нього, з обличчям, ледь не до самих очей вкритим густою, де-неде посивілою каштановою бородою. На одній брові виднівся голий шрам, уперед випинався покручений ніс. На кутиках рота звисали вуса, як у коропа.

— Виплутатися не так вже й складно, — відказав Капітан. — Коли дієш один. І якщо не надто захоплюватися.

— Авжеж. Тепер ти працюєш сам. — Чоловік лукаво посміхнувся. — Наш король тобі не подякує.

— Він і не збирався, — відповів Капітан. — Артевелде був останнім, хто вірив, що королю Едварду

вдасться проголосити свого сина графом Фландрії. Тепер із цим покінчено. Там порядкуватимуть італійці. Деякий час.

— Еге ж.

Обидва на мить затихли. Мовчанку перервав Капітан.

— То віддячити мені прийшов *ти*?

— Ні, — підхихикнув бородань. — Я прийшов тобі заплатити.

Він простягнув Капітанові капшук з тонкої телячої шкіри. Той зважив його в руці й розкрив. У пригаслому світлі сутінків заблищали золоті монети — нещодавно викарбувані англійські ноблі. Він дістав одну грошину. На одній стороні відчеканена галера на морських хвилях, а на іншій — новий зухвалий герб короля Едварда: англійські леви й французькі лілії на чвертях. Його серце затріпотіло від побаченого. Він поклав монету назад у гаманець і стримав хвилювання, не виказавши його на обличчі.

— Золото війни, — мовив він. — Тут його нечасто побачиш.

— Ти збираєшся залишитися в Парижі?

— Мабуть.

— Що ж, золото є золото. Або десь сховай, або приходь сюди вранці й обміняєш на те, що більше до вподоби. — Здоровань махнув головою в бік рядів. Уздовж моста стояли крамнички міняйл, цієї миті зачинені на ніч. — Міняйлам байдуже на королівські чвари, якщо вони не зачіпають їхній прибуток. Будь-хто з них дасть тобі деньє або пенні. Коли треба, то в них знайдуться навіть сарацинські безанти. Звісно, міняють вони за не вигідною ціною, однак...

Капітан обережно струснув кашуком і доказав за співрозмовника:

— ...що дають, то все в торбу. — Він знов потрусив гаманцем і поклав його до шкіряної торбинки, що висіла на боці. — Скажи Палтні...

— Сер Джон передає вітання, — обірвав його бородань. — Він щиро дякує тобі — і Богові — за цю... плідну співпрацю.

— У нього є ще якась робітка?

— Зараз нема. Але ти знаєш, як буває. Іде війна. А в такий час завжди знайдеться робота. І ця війна триватиме довго. Не хвилюйся. Коли вона закінчиться, ти, як і мріяв, будеш багатцем, — чоловік замовк. — Ми тебе знайдемо, коли знадобишся.

— Гарзд, — як вони його шукатимуть, Капітан не питав, але вони завжди виходили на нього.

Він уже хотів іти, та бородань міцно схопив його за плече. Його погляд перемінився. Він щось уледів за спиною Капітана.

— Ану...

Той сильно штовхнув бороданя в груди. Чоловік відступив на кілька кроків назад, встояв і встиг перегородити шлях. Він схопив Капітана за зап'ясток і напрочуд спритно крутнув його, міцно заламавши руку за спину. Скрутив так, що той знову опинився обличчям до річки.

— Не здіймай очей, — прошепотів він йому на вухо й сильно рвонув руку Капітана вгору так, що вона ледь не сягала його зашийка.

Плече пекло від болю. На очах виступили сльози. Капітан намагався не заволати й засичав крізь зуби:

— Ти що робиш?

Бородань притиснувся до нього впритул.

— За нами стежили. Біжи на острів. Там тобі відчинять ворота. Затямив?

Капітан кивнув.

— Навіщо?.. Хто?..

— Просто роби, що кажу. — Він знову смикнув його за руку. — А тепер стусани мене по нозі.

Капітан підняв правий черевик і заїхав ним позад себе.

Бородань зойкнув, відпустив Капітанову руку й демонстративно застрибав на нозі. Водночас він сильно смикнув його й штовхнув у напрямку проходу між ятками.

— Біжи, — прошепотів він. — З Богом.

Капітан не втрачав жодної секунди. Він похилився вбік, бо тримався за опалене болем плече, і кинувся бігти уздовж рядів до головної вулиці на мосту.

Діставшись туди, він не впізнав цього місця.

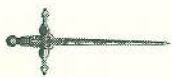
На Міст Міняйл лягало кістяно-жовте світло місяця, що сходив над містом. На мосту нікого не було. Зазвичай у сутінках тут усе юрмилося. Та наразі панувала тиша.

Капітан відчув, як кров шумить у вухах. Він намацав торбинку з гаманцем. Усе на місці. Витягнув жменю монет і запхав їх у кишеню штанів.

Потягнувся до пояса за кинджалом із коротким лезом — нема!

Авжеж.

Він вислизнув із проходу й утиснувся у дверний отвір. Натягнув капюшон й обережно вглядівся з-під нього

в палацові споруди на королівському острові. Тамтешні будівлі, що належали знаті, бовваніли в місячному світлі сірими громадинами. Ворота, від яких тягнувся шлях на острів, слабо освітлювали мерехтливі помаранчеві вогні смолоскипів.

Капітан спробував розім'яти плече, щоб воно не так дошкуляло, і виміряв поглядом відстань. Бігти до освітлених смолоскипами воріт недалеко, десь кроків сто. Бородань запевнив, що йому відчинять.

Але й кинджал він забрав.

Капітан вилаявся. Час грав проти нього. Він мусив вибрати. І вирішив таки довіритися чуттю.

Він схилив голову до грудей, іще сильніше затулив капюшоном обличчя й попрямував до міста, крадькома прослизавши від одних дверей до інших.

Раптом він почув відлуння кроків. Хтось наближався до нього, і не один. Вони йшли швидко. Перерізали йому шлях.

Він знову вилаявся й побіг в інший бік, до палацу.

Кроки за ним прискорилися також.

Капітану ніколи було озиратися. Він просто помчав якнайшвидше. Підшви черевиків гупали по дошках мосту, аж луна відбивалася від спорожніх крамничних яток.

Долоні спітніли. Легені горіли. Але він не спинявся. І не зводив очей із палацу попереду. Вогні щомиті ближчали. Сімдесят кроків. П'ятдесят. Сорок. Він майже добіг.

Двадцять.

З пивниці біля воріт вийшов вартовий у пластинчастих обладунках і накидці короля Філіппа. Він по-

кликав іншого охоронця й щось йому прокричав. Скидалося на те, що ворота відчиняти вони не збираються.

Вартовий вихопив меч. І Капітан зрозумів остаточно. *Його підставили.*

Краєм ока він побачив провулок між зачиненими будівлями на мосту. Кинувся в нього й на мить присів, намагаючись дихати носом і то якомога тихіше. Йому здавалося, що серце от-от вистрибне з грудей.

Він напружив слух, щоб розчути бодай щось, крім свого серцебиття. Він більше не чув жодних кроків. Він зайшов далі в провулок із надією, що той виведе його кудись за крамниці. Він просувався, тісно притулившись до жорстких дерев'яних стін, які дряпали йому спину крізь сорочку. У провулку панувала така темінь, що в очах затанцювали яскраві кольори. Зелений і червоний. Спалахи жовтого.

Знову почулися кроки. Хтось промайнув у вході до провулку. Вартовий знову крикнув. Перемовився з кимось. За мить кроки віддалилися в напрямку міста й затихли.

Капітан полегшено видихнув.

І враз відчув вістря кинджала біля горла.

Смердюче дихання виказало, хто його тримає. Капітан заляк.

— Вибач, друже. — Він почув голос бороданя. А той без надмірних вагань підняв ногу й зацідив каблуком Капітану в праве коліно.

Різкий біль пронизав ногу. Капітан силувався не заволати. Аж кінчик язика прикусив. Кров залила його рот. Йому привидівся в темряві Гентський пивовар